

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมือง
ท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง
จังหวัดลพบุรี *

APPLICATION OF BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE LEADERSHIP
OF LOCAL POLITICIANS IN LUM KHAO SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION KHOK SAMRONG DISTRICT,
LOPBURI PROVINCE

วรรณิศา ทาแป้ง¹ และ เบญญาภา อัฉฉฤกษ์²

Wannisa Tapang¹ and Benyapa Atcharoek²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: joybenyapajoy@gmail.com

วันที่รับบทความ : 7 พฤษภาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 16 พฤษภาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 18 พฤษภาคม 2568

Received 7 May 2025; Revised 16 May 2025; Accepted 18 May 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชน

Citation:

* วรรณิศา ทาแป้ง และ เบญญาภา อัฉฉฤกษ์. (2568). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(3), 964-982.

Wannisa Tapang and Benyapa Atcharoek. (2025). Application Of Buddhist Principles To Promote Leadership Of Local Politicians In Lum Khao Subdistrict Administrative Organization Khok Samrong District, Lopburi Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(3), 964-982.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน 242 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ และการวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน วิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.31, S.D. = 0.83) 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน 3) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว ตามสัปปุริสธรรม 7 พบว่า 1) ด้านธัมมัญญะ รู้ตามความเป็นจริง 2) ด้านอัตถัญญะ เข้าใจวัตถุประสงค์องค์การดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามเป้าหมาย 3) อัตถัญญะ การยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านมัตตัญญะ รู้จักความพอดี 5) ด้านกาลัญญะ รู้จักคุณค่าของเวลา 6) ด้านปริสสัญญะ วางตนได้อย่างเหมาะสม 7) ด้านปุคคลัญญะ เข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคล

คำสำคัญ: การประยุกต์, หลักพุทธธรรม, ภาวะผู้นำ, นักการเมืองท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to 1) study the leadership level of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization, 2) compare public opinions on the leadership of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization, and 3) apply Buddhist principles to promote political leadership of the executives of Lum Khao Subdistrict Administrative Organization. The research methodology was a mixed-methods quantitative research using a questionnaire. The sample consisted of 242 people aged 18 and over in Lum Khao Subdistrict, Khok Samrong District, Lopburi Province. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test and F-test.

Qualitative research interviewed 9 key informants and analyzed descriptive content.

The research results found that 1) The overall leadership level of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization was at a moderate level ($\bar{x} = 3.31$, S.D. = 0.83). 2) Comparing public opinions on the leadership of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization, it was found that people with different genders, ages, education levels, and occupations There are no different opinions towards the leadership of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization, Khok Samrong District, Lop Buri Province. 3) The application of Buddhist principles to promote leadership of local politicians in Lum Khao Subdistrict Administrative Organization according to the 7 Sappurisadhamma found that 1) Dhamma-Awareness, knowing the reality. 2) Atthanu, understanding the objectives of the organization and operating correctly according to the goals. 3) Atthanu, adhering to the principles of morality and ethics. 4) Matthanu, knowing the appropriateness. 5) Kalanu, knowing the value of time. 6) Parisanu, behaving appropriately. 7) Pukkhalanu, understanding the differences in individuals.

Keywords: Application, Buddhist principles, Leadership, Local politicians

บทนำ

ปัจจุบันได้มีการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ของตนอย่างแท้จริง การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างไรก็ตาม การพัฒนาท้องถิ่นจะไม่สามารถเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพได้ หากขาดผู้นำที่มีความสามารถ มีคุณธรรม และมีจริยธรรมในการบริหารจัดการบ้านเมืองอย่างเหมาะสม ในบริบทของนักการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (ส.อบต.) หรือผู้บริหารท้องถิ่น มีบทบาทในการกำหนดนโยบาย ทิศทางการพัฒนา และตัดสินใจในเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อ

ประชาชนโดยตรง ดังนั้น ภาวะผู้นำ (Leadership) ของนักการเมืองท้องถิ่นจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จของการพัฒนาอย่างยั่งยืน หากผู้นำขาดความรู้ ขาดคุณธรรม หรือมีพฤติกรรมที่เอื้อประโยชน์ส่วนตน ย่อมส่งผลให้การบริหารงานท้องถิ่นล้มเหลว ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และอาจก่อให้เกิดปัญหาทุจริต คอร์รัปชัน และความขัดแย้งในชุมชนตามมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2563)

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) พบว่ายังมีปัญหาการบริหารของนักการเมืองท้องถิ่นในหลายพื้นที่ที่ขาดความโปร่งใส ไม่เปิดเผยข้อมูล ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และไม่มีจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเฉพาะในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชนที่สุด นักการเมืองท้องถิ่นจึงควรได้รับการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2564) หนึ่งในแนวทางสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นคือการประยุกต์ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะสัปปริสธรรม 7 ซึ่งหมายถึงธรรมของคนดี หรือหลักธรรมของสัตบุรุษ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ว่า ผู้ที่จะเป็นคนดีและเป็นผู้หน้าที่ดีควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) ธัมมัญญู ผู้รู้จักเหตุ 2) อัตถัญญู ผู้รู้จักผล 3) อัตตัญญู ผู้รู้จักตน 4) มัตตัญญู ผู้รู้จักประมาณ 5) กาลัญญู ผู้รู้จักกาลเวลา 6) ปริสสัญญู ผู้รู้จักชุมชน 7) ปุคคลัญญู ผู้รู้จักบุคคล หลักธรรมทั้ง 7 ประการนี้ ถือเป็นองค์ความรู้ที่สามารถเสริมสร้างจริยธรรมและความสามารถของผู้นำได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยช่วยให้ผู้นำมีความเข้าใจตนเองและผู้อื่น สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล มีความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากร และสามารถสร้างความไว้วางใจจากประชาชนได้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อผู้นำในทุกกระดับ โดยเฉพาะผู้นำทางการเมืองที่มีบทบาทในการนำพาสังคม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2542)

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นชุมชนที่ยังมีความหลากหลายในด้านเศรษฐกิจและสังคม การบริหารงานของนักการเมืองท้องถิ่นจึงต้องอาศัยภาวะผู้นำที่เข้าใจบริบทของชุมชนอย่างลึกซึ้ง สามารถเชื่อมโยงนโยบายกับความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม หากนักการเมืองขาดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ อาจทำให้การบริหารงานท้องถิ่นเป็นไปอย่างไม่ยั่งยืน และส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณธรรมของผู้นำ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการสร้างผู้นำที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต อีกทั้งยังเป็นต้นแบบในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ที่ต้องการเสริมสร้างผู้นำให้มีจริยธรรมและมีจิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

ผู้นำอาจจะเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ซึ่งเรามักจะรับรู้เกี่ยวกับผู้นำที่ไม่เป็นทางการอยู่เสมอ เนื่องจากบุคคลนั้นมีลักษณะเด่นเป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่มทำให้สมาชิกแสดงพฤติกรรมที่มีน้ำหนักและเป็นเอกภาพ โดยเขาจะใช้ภาวะผู้นำในการปฏิบัติการและอำนาจการใช้กระบวนการติดต่อสัมพันธ์กันเพื่อมุ่งบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะหรือความสามารถของบุคคลหนึ่งที่จะจูงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและอำนาจการใช้กระบวนการสื่อความหมายหรือติดต่อกันและกันให้ร่วมกันกับตน ดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ การดำเนินจะเป็นไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้ (ดิตยัค คานนท์, 2553) ภาวะผู้นำหมายถึงผู้นำหรือผู้บังคับบัญชาที่มีความสามารถมีเทคนิคในการบริหารมีคุณลักษณะที่ดี และใช้ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ย่อมสามารถกระตุ้นแรงจูงใจให้บุคคลในหน่วยงานได้ ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะของการมี

อิทธิพลเหนือผู้อื่นและนำคน โดยคนเหล่านั้นมีความเชื่อฟังอย่างเต็มใจเพื่อปฏิบัติการกิจให้สำเร็จ (ประพันธ์ สุริหาร, 2552) ภาวะผู้นำ หมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่มและยังหมายความว่ารวมถึงอำนาจหน้าที่ที่ติดมากับตำแหน่งผู้บังคับบัญชาด้วยนี้จะมีค่าเมื่อผู้ได้บังคับบัญชาเคารพและเชื่อถือในตัวผู้บังคับบัญชา ความเป็นผู้นำเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวผู้นำโดยตรงที่จะใช้ความสามารถและใช้อิทธิพลเหนือกว่าผู้ตาม นำพาคณะปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (น้อย สุปิงคลัต, 2547)

2. หลักสัปปุริสธรรม

สัปปุริสธรรม จึงหมายถึง หลักธรรม 7 ประการ ซึ่งเป็นธรรมอันประเสริฐของสัปปุริสชน คือ คนดี มีความเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ ควรแก่การยกย่อง น่าเคารพนับถือ และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่นต่อไป รวมถึงลักษณะบุคคลที่เป็นสัตบุรุษตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ซึ่งปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา รวมทั้งพระสาวกผู้แต่งไวยากรณ์ได้แสดงไว้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักสัปปุริสธรรม หรือ ธรรมของสัตบุรุษ เพื่อแสดงให้เห็นว่าพระพุทธเจ้าทรงแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของบุคคลที่จะเป็นสัตบุรุษได้จะต้องเป็นผู้กตัญญูกตเวที มีปัญญาละเอียด ฉลาด ผู้คบหาจะได้ประโยชน์มาก ประกอบด้วยสัทธิธรรม มีศรัทธา หิริ โอตตปปะ สุตะ มีความเพียร ปฏิบัติธรรม สมควรแก่ธรรม เป็นบุคคลที่ควรคบค้าสมาคมด้วย ทำให้ผู้คบหาบรรลุโสดาปัตติผล มีสัมมาทิฐิ รักษาศีล 5 และชวนให้ผู้อื่นรักษาศีล 5 จนบุคคลทั้งหลายให้การยกย่องนับถือว่าเป็นสัตบุรุษ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีศีลธรรมน่ายกย่องควรเคารพบูชา เป็นบุคคลที่ประกอบประโยชน์ให้แก่ตนเองและผู้อื่น (กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2560)

หลักสัปปุริสธรรม 7 คือ 1. ธัมมัญญตา รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่ง มีฐานะ หรือจะทำอะไรก็ตาม ต้องรู้หลักการ รู้งาน รู้หน้าที่ รู้กฎเกณฑ์กติกาที่เกี่ยวข้อง 2. อัตถัญญตา รู้จุดหมาย ผู้นำถ้าไม่รู้จุดหมายก็ไม่รู้ว่าจะนำคนและกิจการไปไหนนอกจากรู้จุดหมาย 3. อัตตัญญตา รู้ตน คือ ต้องรู้ว่าตนเองคือใครมีภาวะเป็นอะไร อยู่ในสถานะใด มีคุณสมบัติ มีความพร้อม มีความถนัด สติปัญญา ความสามารถอย่างไร มีกำลังแค่ไหน มีข้อยิ่งข้อหย่อน จุดอ่อนจุดแข็งอย่างไร ซึ่งจะต้องสำรวจตนเอง และเตือนตนเองอยู่เสมอ 4. มัตตัญญตา รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี 5. กาลัญญตา รู้กาล คือ รู้จักเวลา 6. ปริสัญญตา รู้ชุมชน คือ รู้สังคมตั้งแต่ในขอบเขตที่กว้างขวาง คือ รู้สังคมโลก รู้สังคมของประเทศชาติว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร 7. ปุคคลัญตา รู้บุคคล คือ รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะคนที่มา

ร่วมงานร่วมการร่วมไปด้วยกัน และคนที่เราไปให้บริการตามความแตกต่างเฉพาะตัว เพื่อปฏิบัติต่อเขาได้ถูกต้องเหมาะสม และได้ผล (พระสามารถ อานนโท, 2548)

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรเป้าหมาย

ประชากร ได้แก่ ประชากร ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน 608 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี จำนวน 242 คน

2.1 การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างในการวิจัย ทำการสุ่มจากกลุ่มประชากร โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973)

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดย	N	=	จำนวนประชากรทั้งหมด
	e	=	ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (นิยมใช้ 0.05)
	n	=	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อแทนค่าสูตรข้างต้นจะได้

$$n = \frac{608}{1 + 608(0.05)^2}$$

$$n = 242.27$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 242 คน ผู้วิจัยจึงนำมาคำนวณตามสัดส่วนที่เหมาะสมของเยาวชนแต่ละชั้นการศึกษา โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ

3. การกำหนดวิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ได้แก่ 1. การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Contents Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของประเด็นคำถามการวิจัยกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในรูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบไม่น้อยกว่า 5 ท่าน ได้ผลการหาค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.00 ทุกข้อ 2. การหาค่าความเที่ยง (Reliability) นำไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของความเชื่อมั่นแบบสอบถาม (Try out) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.912 แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้

3.2 วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือถึงเจ้าคณะอำเภอปากพลี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดไปทำการตรวจสอบความถูกต้อง การลงรหัส และประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์เพื่อทำการคำนวณ

ค่าสถิติต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์การนำเสนอและสรุปผลการวิจัย โดย 1) สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าทีและค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่าคะแนนของข้อคำถามเท่ากับ 0.80 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือแนะนำตัวจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต นครราชสีมา และประสานผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อบันทึกหมายเวลาและขออนุญาตบันทึกเสียงการให้สัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องในภายหลัง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้ 1) นำข้อมูลที่ได้จากสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ 2) นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็น แล้วเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย 3) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) 4) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวม ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ข้อที่ 2. และข้อที่ 3 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ระดับภาวะผู้นำของ
 นักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรีโดย
 ภาพรวม

(n=242)

ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหาร ส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1) ด้านกายภาพ	3.35	0.91	ปานกลาง
2) ด้านบุคลิกภาพ	3.28	0.85	ปานกลาง
3) ด้านความสามารถ	3.30	0.92	ปานกลาง
4) ด้านทักษะทางสังคม	3.31	0.90	ปานกลาง
ภาพรวม	3.31	0.83	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วน
 ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.31$,
 S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านกายภาพ ($\bar{X} =$
 3.35, S.D. = 0.91) รองลงมา คือ ด้านทักษะทางสังคม ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.90) และข้อที่มี
 ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.85)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 2 สรุปผลการทดสอบ
 สมมติฐาน

สมมติฐานที่	ผลการศึกษา		t	F	Sig.
	ยอมรับ	ปฏิเสธ			
สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ ของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การ บริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคก สำโรง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน		✓	-	0.045	0.956
สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ ของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การ		✓	-	0.427	0.789

บริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคก

สำโรง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีระดับ

การศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ

ภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น

ในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุม

ข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

แตกต่างกัน

✓

-

1.081

0.341

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพ

ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ

ของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การ

บริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคก

สำโรง จังหวัดลพบุรี แตกต่างกัน

✓

-

1.005

0.415

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน จึง ปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ 3 การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อการ ส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคก สำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 ได้แก่ อัมมมัญญะ ผู้รู้จักเหตุ ด้านอัตถิยัญญะ ผู้รู้ จักผล ด้านอัตตัญญะ ผู้รู้จักตน ด้านมัตตัญญะ ผู้รู้จักประมาณ ด้านกาลัญญะ ผู้รู้จักกาลเวลา ด้าน ปริสสัยญะ ผู้รู้จักชุมชน ด้านปุคคลัญญะ ผู้รู้จักบุคคลดังนั้น เมื่อหลักสัปปุริสธรรม 7 ข้างต้น เป็น ตัวส่งเสริมให้เกิดแนวทางการส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วน ตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ทั้ง 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านอัมมมัญญะ ผู้รู้จักเหตุ นักการเมืองท้องถิ่นรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการดำเนิน ชีวิต นักการเมืองท้องถิ่นเข้าใจสิ่งที่ตนต้องประพฤติ ปฏิบัติตามเหตุผล และนักการเมือง ท้องถิ่นรู้จักสาเหตุต้นตอของผลที่เกิดขึ้น 2) ด้านอัตถิยัญญะ ผู้รู้จักผล นักการเมืองท้องถิ่น เข้าใจวัตถุประสงค์องค์การว่าจะไปทางไหนเพื่อประโยชน์อะไร เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ อย่างถูกต้องตามเป้าหมายนั้น นักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้รู้จักผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจาก

การกระทำ และนักการเมืองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน 3) ด้านอัตตัตถุญ ผู้รู้จักตน นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักประมาณตนในเรื่องต่าง ๆ นักการเมืองท้องถิ่นรู้ภูมิธรรม คือ รู้แนวทางการดำเนินชีวิตของตน โดยการยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และนักการเมืองท้องถิ่นมีการพัฒนา ตนเองอย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านมัตตัตถุญ ผู้รู้จักประมาณ นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักประมาณ เพื่อให้รู้ความพอดี นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักประมาณต้องเป็นคนรู้จักความพอดีพอเหมาะ ไม่มากเกินไปทุก ๆ เรื่อง และนักการเมืองท้องถิ่นรู้จักขอบเขตความพอเหมาะในการทำงาน 5) ด้านกาลัตถุญ ผู้รู้จักกาลเวลา นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักระยะเวลาที่ใช้ในการประกอบกิจ นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักกาลย่อมไม่ปล่อยเวลาให้ผ่านพ้นไปโดยไร้ประโยชน์ และนักการเมืองท้องถิ่นรู้จักคุณค่าของกาลเวลา รู้ว่าเวลาใดทำงานเวลาใดควรหยุด 6) ด้านปริสัทถุญ ผู้รู้จักชุมชน นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักชุมชนนี้มีวัฒนธรรมประเพณีอย่างนี้ นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักถิ่นรู้จักชุมชนและชุมชน และนักการเมืองท้องถิ่นสามารถวางตนได้อย่างเหมาะสมปฏิบัติตามแบบแผนอย่างถูกต้องและสอดคล้องตามสังคมนั้น 7) ด้านบุคคัตถุญ ผู้รู้จักบุคคล นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักและเข้าใจความแตกต่างแห่งบุคคล นักการเมืองท้องถิ่นรู้จักเลือกบุคคลที่ควรคบ และนักการเมืองท้องถิ่นสามารถเลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงาน

อภิปรายผล

ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี พบว่า ระดับภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านกายภาพ รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะทางสังคม ที่เป็นเช่นนี้เพราะนักการเมืองท้องถิ่นมีความกระตือรือร้นในการทำงาน และสามารถสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่ประชาชนให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นที่มีความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีความพร้อมในการตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอนก ณ เชียงใหม่ (2566) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อความ

คาดหวังของประชาชนในจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระชินนุพงศ์ วชิรญาโณ (อพรรัมย์) (2567) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี โดยรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้เพราะเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพของประชาชนไม่ได้ส่งผลต่อความคิดเห็นที่มีต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีประสบการณ์และการรับรู้ทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ขณะเดียวกันกลุ่มประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความเห็นที่แตกต่างกันต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น รายได้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและระดับการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมืองของประชาชน โดยกลุ่มที่มีรายได้สูงมักมีโอกาสเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารมากกว่า มีความสามารถในการวิเคราะห์และประเมินผู้นำจากข้อมูลหลากหลายช่องทาง ตลอดจนมีระดับความคาดหวังต่อบทบาทของผู้นำที่สูงกว่า เมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีรายได้น้อยซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล หรือมุ่งเน้นเฉพาะผลประโยชน์พื้นฐาน ส่งผลให้เกิดการรับรู้และประเมินภาวะผู้นำในแง่มุมที่แตกต่างกันตามระดับรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา โชติธมโม (แก้วhawk) (2561) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพรพระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า พนักงานที่มีการศึกษา และเงินเดือน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนพนักงานที่มี เพศ อายุ ตำแหน่ง ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามหลักปาปนิกรรมของผู้บริหารเทศบาล ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมกริช สุขพัตร (2566) ได้วิจัยเรื่อง

ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ด้วยหลักสัปปริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นผู้รู้จริง ประพฤติดี มีเหตุผล มีความเสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต รู้จักวางตนเหมาะสม และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ได้เป็นอย่างดีที่เป็นเช่นนี้เพราะ เมื่อคณะผู้บริหารนำหลักธรรมดังกล่าวมาปรับใช้ในการบริหารงานจริงจะส่งผลให้การดำเนินงานมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความใกล้ชิดกับประชาชน รับฟังความคิดเห็น และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อผู้นำท้องถิ่นในด้านความสามารถในการบริหารและความตั้งใจจริงในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลย์ กุสุโม) (2560) ได้วิจัยเรื่อง หลักสัปปริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สัปปริสธรรมในพระพุทธศาสนาเอวาทที่เกี่ยวกับการปกครอง นั้นผู้นำจะต้องมี หลักธรรมในการปฏิบัติงาน 7 ประการ คือ 1) ความรู้จักเหตุ ช่วยให้รู้จักวิเคราะห์หาสาเหตุของ สถานการณ์ตามเป็นจริง 2) ความรู้จักผล ช่วยให้ทราบผลที่จะตามมาในแต่ละเรื่อง 3) ความรู้จักตน ประพฤติตนให้เหมาะสมแก่สถานะ 4) ความรู้จักประมาณ ช่วยให้รู้จักทำทุกสิ่งทุกอย่างให้อยู่ใน ความพอดี 5) ความรู้จักกาล ช่วยให้รู้จักเวลาที่เหมาะสมในการประสานทำกิจกรรมต่าง ๆ 6) ความรู้จักชุมชน ช่วยให้รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องกับกาลเทศะทั้งกับบุคคลและสถานที่ 7) ความรู้จักบุคคล ช่วยให้ปฏิบัติกับบุคคลนั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรมต วรรณบวร (2560) ได้วิจัยเรื่อง ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น ผลวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักปริสธรรม 7 ข้อ พบว่า 1) การเป็นผู้รู้

จักเหตุ ได้มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีการยึดถือคำสั่งสอนของศาสนาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน 2) การเป็นผู้รู้จักผล ได้มีการคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีเป้าหมายในทางความดีงามเพื่อเป็นคนที่มิเกิดผล 3) การเป็นบุคคลที่รู้จักตน ได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม 4) การรู้จักประมาณ ได้มีการรู้จักถึงความพอเหมาะ รู้จักพอดีและพอเพียงในการดำเนินชีวิต 5) การรู้จักกาลเวลาอันเหมาะสม รู้จักแสดงออกให้เหมาะสมกับกาลเวลาในการเอาใจใส่บ้านเมืองในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ 6) การรู้จักชุมชน รู้จักกระเบียดในสังคม 7) การรู้จักบุคคล ได้มีการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เข้าใจพินิจ ใจคอ เข้าใจอารมณ์ของคนในชุมชน มีการยอมรับข้อดีข้อเสียของตนเองและของผู้อื่น เรียนรู้การดำเนินชีวิตร่วมกัน

องค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สังเคราะห์โดย : วรณิศา ทาแบ่ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า หลักสัปบุริสธรรม 7 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับคุณลักษณะของผู้นำที่ดีได้อย่างครอบคลุมทั้งด้านจริยธรรม ความสามารถส่วนบุคคล การบริหารจัดการ และความสัมพันธ์กับสังคม โดยมีการจัดกลุ่มเชิงโครงสร้างออกเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพ ประกอบด้วยหลักธรรม 2 ข้อ ได้แก่ อัมมัญญ (ผู้รู้จักเหตุ) และอัตถัญญ (ผู้รู้จักผล) ซึ่งสะท้อนถึงผู้นำที่มีความเข้าใจในหลักการ เหตุผล และรู้จุดหมายปลายทางขององค์กรหรือชุมชน การรู้เหตุคือการเข้าใจที่มาเบื้องหลังของปัญหาหรือสถานการณ์ ขณะที่การรู้ผลคือการเข้าใจผลกระทบหรือประโยชน์ของการตัดสินใจหรือการกระทำในฐานะผู้นำ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านบุคลิกภาพ ครอบคลุมหลัก อัตตานุญญ (ผู้รู้จักตน) และ มัตตัญญ (ผู้รู้จักประมาณ) ซึ่งเน้นการพัฒนาผู้นำจากภายใน ผู้นำที่ดีต้องรู้จักความสามารถของตนเอง รู้ขอบเขตของบทบาทหน้าที่ และสามารถควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ล้ำเส้นหรือใช้อำนาจเกินขอบเขต ทั้งยังต้องรู้จักประมาณตนในทุกมิติ เช่น การใช้ทรัพยากร การบริหารเวลา และการแสดงออก เพื่อให้เกิดความสมดุลและความน่าเชื่อถือในสายตาของประชาชน 3) ด้านความสามารถ แสดงออกผ่านหลัก กาลัญญ (ผู้รู้จักเวลา) ซึ่งเน้นการใช้เวลาอย่างคุ้มค่าและเหมาะสมกับสถานการณ์ นักการเมืองท้องถิ่นจำเป็นต้องมีทักษะในการจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรมหรือการประชุม ตลอดจนรู้ว่าเวลาใดควรดำเนินการเรื่องใด และสามารถตัดสินใจในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์ 4) ด้านทักษะทางสังคม เป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับชุมชนและบุคคลรอบข้าง โดยประกอบด้วย ปริสญญ (ผู้รู้จักชุมชน) และ ปุคคัลญญ (ผู้รู้จักบุคคล) ผู้นำที่มีคุณสมบัตินี้จะสามารถเข้าใจวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความหลากหลายของชุมชน และสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมได้ดี นอกจากนี้ยังรู้จักเลือกใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงาน และสามารถสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนองค์กร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กัน เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานของผู้นำท้องถิ่น

2. ควรจัดให้มีโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพนักการเมืองท้องถิ่น ด้านภาวะผู้นำ ทักษะการสื่อสาร และการบริหารจัดการ เพื่อให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

3. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีนโยบายการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มความโปร่งใส ความน่าเชื่อถือ และเสริมสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อการบริหารงานท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรร่วมกันส่งเสริมและจัดให้มีกิจกรรมพบปะประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาของประชาชนในพื้นที่

2. ควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้นำท้องถิ่นกับประชาชนให้มีความทันสมัย เข้าถึงง่าย และมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันท้องถิ่น

3. ควรสนับสนุนให้คณะผู้บริหารแสดงบทบาทความเป็นผู้นำที่ดี โดยเน้นการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีความเสียสละ มุ่งมั่นในการรับใช้ประชาชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบลักษณะผู้นำและผลสัมฤทธิ์ทางการบริหารในบริบทที่ต่างกัน

2. ควรศึกษาความคาดหวังของประชาชนต่อภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้บริหาร

3. ควรศึกษาบทบาทของประชาชนในการตรวจสอบและประเมินภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย

เอกสารอ้างอิง

- กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย. (2560). *พุทธธรรม 2*. กรุงเทพฯ: กองวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย.
- คมกริช สุขพัตร. (2566). ภาวะผู้นำทางการเมืองของคณะผู้บริหารเทศบาลเมืองปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ติตยัค คานนท์. (2553). *เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: เปลวอักษร.
- น้อย สุปิงคลัด. (2547). *ภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: รุ่งกิจเจริญ.
- ปรมต วรรณบวร. (2560). ความเป็นพลเมืองเพื่อการส่งเสริมประชาธิปไตยในท้องถิ่น. ใน *คุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประพันธ์ สุริหาร. (2552). *การบริหารการศึกษา*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระครูโกสุมสมณวัตร (สังวาลย์ กุสุโม). (2560). ศึกษาหลักสัปปริสธรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชินนพงศ์ วชิรญาณ (อพรรัมย์). (2567). การส่งเสริมภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักการเมืองท้องถิ่นในอำเภอดง จังหวัดนครราชสีมา. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2542). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปัญญา โชติธมโม (แก้วหาวงค). (2561). ภาวะผู้นำตามหลักปาปนิคธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น อำเภอดง จังหวัดกาญจนบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสามารถ อานนโท. (2548). ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม. ใน *วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยพุทธศาสตร์และปรัชญา*. มหาวิทยาลัยมหจุฬาราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2564). รายงานสถิติการเลือกตั้งท้องถิ่นและแนวโน้มพฤติกรรมผู้นำในระดับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2563). *ธรรมาภิบาลในภาครัฐ: หลักการ แนวทาง และการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

องค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว. (2567). *ข้อมูลประชากรองค์การบริหารส่วนตำบลหลุมข้าว*. เรียกใช้เมื่อ 25 สิงหาคม 2567. จาก <https://www.loomkao.go.th/>.

เอนก ณ เชียงใหม่. (2566). ภาวะผู้นำเชิงพุทธของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลต่อความคาดหวังของประชาชนในจังหวัดชลบุรี. ใน *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Edition. Tokyo: Aoyama Gakuin University.